

Přísně tajné

Příloha k čj.: A-001245/17-80

Dva dokumenty o početnosti a o vykonávání vlivu na posluchače rozhlasových relací BBC a jiných západních rozhlasových stanic

Do našich rukou se dostalo hodnocení výsledku konkursu vyhlášeného při příležitosti 40. výročí rozhlasového vysílání stanice BBC do Maďarska v roce 1979. Ze strany posluchačů rozhlasu došlo na otázky konkursu v souvislosti s Velkou Británií celkem 74 hodnocených odpovědí, z nichž 42 odpovědí bylo získáno od osob žijících v Maďarsku. Tento malý počet lidí, kteří se zúčastnili konkursu, analýza hodnotila jako "znepokojující", neboť v roce 1977 v jubilejním konkursu se zúčastnilo 181 lidí. Příčinu této skutečnosti vysvětluje tím, že na jedné straně z dopisů zaslaných z Maďarska na jejich adresu - údajně - dostanou pouze část, na druhé straně maďarští posluchači žijící v západní Evropě nemohou počítat s tím, že obdrží první cenu, která představuje zájezd do Londýna pro dvě osoby a proto se vůbec nezúčastnili konkursu.

Na základě rozboru údajů od účastníků konkursu BBC učinilo takový závěr, že mnozí z řad maďarských účastníků konkursu počítali s "potížemi". O tom svědčí i skutečnost, že každý 5. účastník konkursu z Maďarska odeslal ve dvou exemplářích svoje prohlášení o účasti v konkursu a více než-li jedna čtvrtina zaslala svoje oznámení z jiné země. Příjmení vyhrávajících osob nebyla uvedena v rozhlasových relacích, ale každý byl informován jednotlivě doporučeným dopisem. První cenu

přiznali jednomu veterináři z Urošchazu, dalších 26 osob bylo odměněno knihami a gramofonovými deskami.

Do našich rukou se také dostala informace rozhlasu Svobodná Evropa, v níž je uveden počet posluchačů západních rozhlasových stanic z východoevropských socialistických zemí za dobu od května 1977 do března 1978. Tento dosti rozsáhlý průzkum se opírá o poznatky získané od občanů východoevropských socialistických států, kteří navštívili západní země. Především se zabývá počtem posluchačů rozhlasového vysílání BBC /British Broadcasting Corporativ-Britská rozhlas. společnost/. Současně uvádí také počet posluchačů dalších západních rozhlasových stanic. V této zprávě se dobře rýsují některé metody a hlediska hodnocení účinnosti politiky erose.

BBC /Britská rozhlasová společnost/

Důvěrné

Průzkum mezi posluchači rozhlasu v zahraničí

Zpráva Rozhlasu Svobodná Evropa o poslouchání západního
rozhlasového vysílání ve východní a ve střední Evropě
v období 1977-1978

ÚVOD

Následující zpráva shrnuje poslední výsledky ročních průzkumů pod záštitou Rozhlasu Svobodná Evropa poslechu cizích rozhlasových stanic ve východní a ve střední Evropě. Interviewy, o které se průzkum opírá, byly provedeny v období květen 1977 a březen 1978 v několika evropských zemích. Celkový počet státních příslušníků z východní Evropy, s nimiž byl interview uskutečněn, činil 5.550, z čehož bylo 1.051 Čechů a Slováků, 1.162 Maďarů, 1.552 Poláků, 1.066 Rumunů a 719 Bulharů. Všechny tyto osoby, s nimiž byly interviewy provedeny, byly krátkodobými návštěvníky Západu, kteří se později vrátili do svých vlastních zemí. Nebyli zahrnuti žádní uprchlíci nebo legální přistěhovalci. /Celkový počet interviewovaných osob byl poněkud nižší ve srovnání s obdobím 1976-1977: mezi prvními čtyřmi uvedenými národnostmi bylo provedeno o 1.080 interviewů méně a nebyly uvedeny žádné výsledky, pokud jde o Bulharsko v období 1976/1977 v důsledku nedostatečného rozsahu a složení vzorku bulharských občanů, s nimiž byl interview proveden/.

S výjimkou Rumunska byly získané vzorky váženy, aby byly zeměpisně reprezentativní vzhledem k příslušnému dospělému obyvatelstvu.

V případě Rumunska nynější zjištění se vztahují pouze na městské obyvatelstvo, to znamená na 61 procent dospělých. I když je tomu tak, výsledky stále pocházejí z interviewů s návštěvníky a podle toho musí být interpretovány.

Výsledky ze srovnatelných průzkumů "Rozhlasu Svobodná Evropa, provedených v nedávných letech, jsou zařazeny do této zprávy, kde je to důležité.

POSLECH ZÁPADNÍHO ROZHLASOVÉHO VYSÍLÁNÍ

Tabulka č. 1. ukazuje rozsah poslechu západního rozhlasového vysílání /v kterémkoliv jazyce/. Při hodnocení výsledků musí být vzat v úvahu extensivnější výkon Rozhlasu Svobodná Evropa ve srovnání s jinými západními rozhlasovými stanicemi, jakož i s větším pokrýváním problematiky zemí komunistického bloku.

Tabulka č. 1: Poslech západního rozhlas. vysílání v období 1977-1978

/Údaje za období 1976/1977 jsou uvedeny v závorkách/

/Základ: = Všechny interviewované osoby z každé země-Četné odpovědi/

Základ- dy :	Českoslo- vensko		Maďarsko		Polsko		Bulharsko ^x		Rumunsko ^{xx}	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rozhl. SE	34	/38/	49	/51/	46	/50/	24	/-/	57	/-/
Hlas Ameriky	19	/17/	23	/21/	22	/22/	18	/-/	16	/-/
BBC	20	/21/	20	/16/	24	/23/	15	/-/	14	/-/
Luxemb. rozhlas	21+	/16/	18+	/12/	21+	/17/	19+	/-/	21+	/-/
Vídeň. rozhlas	36+	/29/	13+	/10/	5+	/3/	6+	/-/	8+	/-/
Německá vlna /Deutsche Welle/ Německý rozhlas /Deutschland- funk/ xxx	14 /7/		8	/2/	15	/4/	6	/-/	4	/-/
Jiné západ- ní sta- nice	9	/4/	2	/1/	2	/1/	5	/-/	2	/-/
Celk.poč. osob posl. záp.rozhlas	81	/74/	68	/63/	74	/72/	47	/-/	74	/-/
Neposlou- chají záp. rozhlas	17	/25/	31	/37/	25	/28/	53	/-/	25	/-/
Nejsou posluch. rozhl.	2	/1/	1	/*/	1	/*/	0	/-/	1	/-/

- * Méně než-li 0.5 %
- + Žádné vysílání v příslušných jazycích
- x Vzorek pro Bulharsko za období 1976/1977 byl nepřiměřený z hlediska rozsahu a složení, aby ospravedlňoval zařazení
- xx Vzorek pro Rumunsko pro období 1977/1978 zahrnoval pouze městské obyvatelstvo /to znamená 61% dospělého obyvatelstva v Rumunsku/ a výsledky za období 1976/1977 nelze tudíž srovnávat s nyníjšími zjištěními.
- xxx Od 1. ledna 1977 "Německá vlna" /Deutsche Welle/ a Německý rozhlas /Deutschlandfunk/ přistoupily k dohodě, podle níž redakční odpovědnost za všechny programy v češtině/slovenštině, maďarštině a polštině nese Německý rozhlas /Deutschlandfunk/ a odpovědnost za programy v rumunštině "Německá vlna" /Deutsche Welle/.
./Obě stanice vysílají nadále ve všech těchto jazycích/.

Ve srovnání s předchozím rokem vzrostl celkový počet posluchačů západních rozhlasových stanic do určité míry v Československu a v Maďarsku a okrajově v Polsku. /Žádné údaje ke srovnání nejsou k dispozici, pokud jde o Bulharsko nebo Rumunsko. Ve srovnání s 2 předchozími roky rozsah poslechu západního rozhlasu v Bulharsku poklesl značně: z 58 % na 47 %/. Úroveň poslechu západního rozhlasu byla nejvyšší v Československu, kde 4/5 dospělého obyvatelstva byli posluchači; nejnižší v Bulharsku s méně než-li polovinou obyvatelstva chytajícího západní rozhlasové stanice. Ve všech 5 oblastech dopad poslouchání západního rozhlasu byl pravděpodobněji mezi muži a těmi, kteří mají vyšší než-li základní vzdělání. V Československu a v Polsku dopad poslechu západního rozhlasu byl pravděpodobněji mezi lidmi ve věku 25 let nebo staršími; v Bulharsku a v Rumunsku lidé ve věku 35 let nebo mladší byli pravděpodobněji posluchači západního rozhlasu a v Maďarsku lidé ve věku od 26 do 35 let pravděpodobněji chytali

západní stanice než-li lidé jiných věkových kategorií.

S výjimkou v Československu Rozhlas Svobodná Evropa nadále disponoval největším počtem posluchačů: avšak bylo jich o něco méně než-li v předchozích letech. V Československu byl Rozhlas Svobodná Evropa poprvé vypuzen z nejvyššího místa: Vídeňský rozhlas, který po léta zvětšoval počet svých posluchačů, předstihl Rozhlas Svobodná Evropa nepatrným rozdílem. /Vídeňský rozhlas, to znamená vysílání rakouského rozhlasu na krátkých vlnách, nevysílá v žádném z těchto jazyků, ale má rozhlasové relace v angličtině, francouzštině, němčině, španělštině a v esperantu/. Luxemburský rozhlas získal více posluchačů ve všech oblastech: v Bulharsku a v Rumunsku měl 2. největší počet posluchačů po Rozhlasu Svobodná Evropa. /Luxemburský rozhlas nevysílá v žádném z těchto jazyků, ale musí působit zejména na mladší posluchače pro obsah populární hudby ve svých relacích/. Počet posluchačů Hlasu Ameriky se nepatrně zvýšil v Československu a v Maďarsku a zůstal stejný v Polsku. Byl velmi nepatrný rozdíl mezi počtem posluchačů Hlasu Ameriky a BBC: počet posluchačů Hlasu Ameriky byl o něco málo vyšší než-li počet posluchačů BBC v Maďarsku, v Bulharsku a v Rumunsku; v Československu a v Polsku BBC měla mírný nárůst.

Počet posluchačů BBC zůstal asi stejný v Československu a v Polsku a do určité míry se zvýšil v Maďarsku. /Žádná srovnatelná čísla za předchozí léta nejsou k dispozici, pokud jde o Bulharsko nebo Rumunsko. Ve srovnání s předchozími 2 roky poklesl počet posluchačů BBC v Bulharsku z 19 % na 15 %/. Celkový největší počet posluchačů BBC byl v Polsku /kde 24 % dospělého obyvatelstva poslouchalo BBC/

a nejmenší v Rumunsku /se 14 % městského obyvatelstva poslouchajícího BBC/.

Pravděpodobnost poslechu BBC se zvyšovala se zvyšováním vzdělání. Ve skutečnosti byl vysoký stupeň poslechu BBC mezi lidmi, kteří absolvovali vysokou školu, ačkoliv ne nezbytně na základě pravidelnosti /alespoň jednou týdně/. Např. v Maďarsku celých 44 % lidí s vysokoškolským vzděláním chytalo BBC, většina z nich pravidelně. Muži chytali ^{BBC} pravděpodobněji než-li ženy - nejvíce zřejmé to bylo v Bulharsku. S výjimkou rumunská lidé ve věku 26 let nebo starší byli pravděpodobněji posluchači BBC než-li osoby mladší 25 let. Rozdíly mezi různými demografickými podskupinami byly nejméně zaznamenány v Rumunsku, kde ve vzorku bylo zastoupeno pouze obyvatelstvo ve městech.

POSLECH BBC

Osoby, které poskytly odpověď a které tvrdily, že jsou posluchači BBC, dostaly dalších 5 otázek o jejich způsobu poslechu BBC.

FREKVENCE POSLECHU

Nedošlo k žádné významné změně ve srovnání s předchozím průzkumem, pokud jde o rozsah pravidelného /alespoň jednou týdně/ poslouchání BBC v zemích, z nichž jsou k dispozici srovnatelné údaje /např. Československo, Maďarsko a Polsko/. Většina posluchačů BBC v každé zemi chytala BBC pravidelně. Rozsah působení pravidelného poslechu mezi posluchači BBC byl největší v Rumunsku /87 %/ a nejnižší v Bulharsku /72%/.

Tabulka č. 2: Frekvence poslechu BBC

/Základ= Osoby interviewované BBC z každé země: v závorkách jsou výsledky uvedeny jako procentuelní vyjádření všech interviewovaných osob z každé země/

	<u>Českoslo- vensko</u>		<u>Maďarsko</u>		<u>Polsko</u>		<u>Bulharsko</u>		<u>Rumunsko</u>	
Základy:	/208/	/1051/	/236/	/1162/	/381/	/1552/	/107/	/719/	/146/	/1066/
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
4-7 x týdně	17	/3/	14	/3/	25	/6/	7	/1/	32	/4/
2-3 x týdně	32	/6/	36	/7/	29	/7/	28	/4/	35	/5/
1 x týdně	33	/7/	31	/6/	27	/7/	37	/6/	20	/3/
TÝDELNÍ POSLECH	82	/16/	81	/16/	81	/20/	72	/11/	87	/12/
Méně často	18	/4/	19	/4/	19	/4/	28	/4/	13	/2/
CELKOVÝ POSLECH	100	/20/	100	/20/	100	/24/	100	/15/	100	/14/

Preferování programů :

Zprávy a programy mající vztah ke zprávám měly prvořadý význam pro posluchače ve všech 5 zemích. Druhy jiných programů byly uváděny méně často, ačkoliv preference byla různá v různých zemích. Programy s kulturní náplní byly mezi 2 nejčastěji uváděnými druhy programů,

nezabývajícími se běžnými záležitostmi, ve všech 5 zemích. Programy zabývající se otázkami vědy a průmyslu byly dalšími nejčastěji uváděnými druhy programů v Československu, Maďarsku a Bulharsku, programy s populární hudbou v Polsku a programy věnované sportu v Rumunsku. Ve srovnání s jinými národnostmi polští posluchači projevovali tendenci omezovat svůj zájem více na zpravodajství. Všeobecně lidé mladší 25 let měli sklon sledovat programy s rozsáhlejším výběrem, než-li tomu bylo v případě jiných posluchačů.

Tabulka č. 3 : Preferování programů

/Základ = Všichni posluchači BBC z každé země - Četné odpovědi/

	<u>Českoslo-</u> <u>vensko</u>	<u>Maďarsko</u>	<u>Polsko</u>	<u>Bulharsko</u>	<u>Rumunsko</u>
Základy:	/208/ %	/236/ %	/381/ %	/107/ %	/146/ %
Přehledy zpráv	99	100	94	83	100
Komentáře/Běž- né záležitosti	81	87	70	57	65
Kultura/Výtvar- né umění	28	36	16	25	30
Věda/Technolo- gie/Průmysl	28	32	13	31	26
Sport	15	26	9	15	31
Populární hudba	9	15	23	18	24
Hodiny anglič- tiny	11	3	6	13	9
Náboženství	13	8	6	7	13
Mládež	6	10	5	4	9

Důvody poslechu přehledu zpráv BBC

Jak je patrné z tabulky č. 4, která následuje, "poslech zpráv, které normálně nejsou vysílány domácím rozhlasem", byl nejčastěji uváděn jako důvod poslechu přehledu zpráv BBC všemi dotázanými osobami, s výjimkou rumunských. Co se týče polských a bulharských posluchačů, ukázalo se to jako jejich hlavní důvod poslechu, zatímco pro čsl. a maďarské posluchače poslouchání posledních zpráv bylo stejně důležitým důvodem. Žádný jasný model se neukázal, pokud jde o Rumuny, ačkoliv jejich přednost poslouchání zpráv, jak jsou vysílány z Londýna, trochu převažovala nad jinými 3 uvedenými důvody.

Nynější zjištění nesladují model vytvořený ve dvou předchozích průzkumech, poněvadž "poslech zpráv, které nevysílá domácí rozhlas" měl dříve jasný náskok před každými jinými důvody mezi čsl. a maďarskými posluchači, zatímco Poláci dříve uváděli "poslech posledních zpráv" jako jejich hlavní důvod pro poslech přehledu zpráv BBC.

Tabulka č. 4 : Důvody poslechu přehledu zpráv BBC

* Základ = Všichni posluchači přehledu zpráv BBC z každé země - Četné odpovědi

	<u>ČSSR</u>	<u>Maďarsko</u>	<u>Polsko</u>	<u>Bulharsko</u>	<u>Rumunsko</u>
Základy:	/207/ %	/236/ %	/358/ %	/89/ %	/146/ %
Poslouchat zprávy, které normálně nepřinášejí domácí sdělov. prostředky	45	43	56	66	28
Poslouchat poslední zprávy	44	41	49	50	25
Poslouchat zprávy, jak je vysílá Londýn	27	36	14	24	35
Ověřit si zprávy z jiných pramenů	22	28	21	31	32

Preferovaný čas pro poslech relací

Čas poslechu rozhlasu, jak je uváděn dotázanými osobami, je obsažen v tabulce č. 5. Podle modelu vytvořeného v předchozích letech daly dotézané osoby patrnou přednost delším odpoledním a večerním relacím, celkový počet posluchačů některých z nich se značně zvyšuje od předchozího roku. Ječnou pozoruhodnou výjimkou z tohoto modelu bylo vysílání pro Maďarsko, relace v 1002-1030 hod. Greenwichského času pouze v neděli /program zahrnující rock a jazzový rock/, u něhož se zdá zvětšení počtu jeho posluchačů čtyřnásobně ve srovnání s předchozím průzkumem a nyní má druhý největší počet posluchačů relací tohoto vysílání.

Tabulka č. 5: Preferovaný čas pro poslech vysílání BBC v mateřštině

/Základ= Posluchači vysílání BBC v mateř. jazyce z každé země/
 /Všechny časy jsou uvedeny v Greenwichském čase/
 /Uvedené relace jsou relace vysílané v létě 1977/

<u>Československo</u>	/Základ: 208/ %	<u>Maďarsko</u>	/Základ: 236/ %
0515-0530	14	0530-0545	22
0615-0630	11	0630-0645	11
1115-1130	7	1000-1030/neděle/	33
1415-1430/neděle/	8	1215-1230	3
1430-1500	10	1400-1415	14
1600-1615	25	1900-1945	81
1830-1900	43	2145-2230	15
1945-2015	50		
2045-2115	37		
		<u>Bulharsko</u>	/Základ: 107/ %
		0430-0445	14
		1645-1730	49
		2030-2115	57
		<u>Rumunsko</u>	/Základ: 146/ %
		0400-0415	13
		1600-1645	40
		1945-2030	76
		2115-2130	15
<u>Polsko</u>	/Základ: 381/ %		
0400-0415	11		
0500-0515	17		
1215-1230	11		
1230-1245/neděle/	16		
1400-1430	13		
1700-1745	48		
2015-2045	44		
2115-2145	22		

Jazyk poslechu relací

Prakticky všechny dotázané osoby poslouchaly vysílání BBC v mateřské řeči. Došlo také k určitému poslechu relací v angličtině, zejména v Polsku, Bulharsku a v Rumunsku. Dopad poslechu v angličtině byl největší mezi malými skupinami posluchačů ve věku nižším 25 let a mezi lidmi s vysokoškolským vzděláním.

Tabulka č. 6 : Jazyk, v němž je nasloucháno relacím BBC
/Základ = Posluchači BBC z každé země-Četné odpovědi/

	<u>Československo</u>	<u>Maďarsko</u>	<u>Polsko</u>	<u>Bulharsko</u>	<u>Rumunsko</u>
Základy:	/208/ %	/236/ %	/381/ %	/107/ %	/146/ %
Mateřština	96	100	98	98	98
Angličtina	4	7	19	17	18
Jiné jazyky	2	0	2	1	3

Tendence v poslechu vysílání BBC v období 1974-1978

Tabulka č. 7 uvádí rozsah poslechu BBC zjištěný v posledních čtyřech průzkumech poslechu./Jazyk, v němž je vysílání posloucháno, není specifikován, ale poslední tři průzkumy ukázaly, že prakticky všichni posluchači BBC poslouchali v mateřštině. Dochází také k určitému poslechu v angličtině a v jiných jazycích kromě poslechu v mateřském jazyce/.

Tabulka č. 7 : Poslech BBC v období 1974-1978

	<u>ČSSR</u>	<u>Maďarsko</u>	<u>Polsko</u>	<u>Bulharsko</u>	<u>Rumunsko</u>
	%	%	%	%	%
květen 77-březen 78	20	20	25	15	/14/+
květen 76-březen 77	21	16	23	/-/ ++	17
květen 75-březen 76	19	18	23	19	20
březen 74-březen 75	19	16	23	15	10

+ Nelze přesně srovnávat, poněvadž vzorek představuje pouze městské obyvatelstvo.

++ Výsledky nejsou k dispozici v důsledku nepřiměřeného rozsahu a složení vzorku.

Jak ukazuje tabulka č. 7, poslední 4 roky byly obdobím poměrné stability v poslechu BBC mezi vzorky z Československa, Maďarska, Polska a Bulharska. Údaje, pokud jde o Rumunsko, do určité míry kolísaly, ale mohlo by to být do určité míry způsobeno potížemi při porizování vzorku, pokud se týče Rumunska.

Průzkum poslechu vysílání pro zahraničí
červen 1979